

Guy Vanthemsche, Machteld De Metsenaere & Jean-Claude Burgelman (eds.), *De Tuin van Heden. Dertig jaar wetenschappelijk onderzoek over de hedendaagse Belgische samenleving*, Brussel, VUBPress, 2007, 658 pp., ISBN 978 90 5487 430 0.

Deze bundel studies werd aangeboden aan professor Els Witte naar aanleiding van haar emeritaat. Zoals gebruikelijk bevat hij een overzicht van de loopbaan, de onderzoeks- en de maatschappelijke activiteiten van de gevierde. Die heeft gedurende veertig jaar gepubliceerd en gedurende dertig jaar bovendien het collectief onderzoek gestimuleerd, op het terrein van de hedendaagse geschiedenis in haar verstrengeling met de politieke en de commu-

nicatiewetenschap. De opsomming van haar bijzonder indrukwekkend aantal publicaties gebeurde niet louter chronologisch, maar geordend per onderwerp. Ook de lijst van de 17 doctorale proefschriften en de 366 licentiaatsverhandelingen waarvan zij het promotorschap waarnam, ontbreekt niet. Vijftien van haar oud-studenten bieden elk een historiografisch overzicht van de afgelopen dertig à veertig jaar in hun specialisatiegebied: partijen, sociale bewegingen en drukingsgroepen, vakbondswezen, feminisme, vrijmetselarij, sociale politiek, cultuurbeleid, leger, kolonialisme, politieke en sociale wetenschappen. De professor zelf schreef nog een uitgebreide voor-geschiedenis van die veelvormige ontwikkeling van de hedendaagse geschiedschrijving: hoe tussen 1890 en 1955 de Belgische contemporaine vakgeschiedenis ontstond.

Twee bijdragen verdienen in dit tijdschrift een bijzondere vermelding. Harry Van Velthoven nam voor zijn rekening *De historiografie over de Vlaamse beweging: ideeëngeschiedenis, machtsstrijd, natievorming* (pp. 233-263). Doordat er verschillende recente overzichten bestaan inzake de geschiedschrijving van de Vlaamse beweging, kon hij de nadruk leggen, behalve op de discussiepunten, op de heel recente publicaties, van na de *Nieuwe Encyclopedie van de Vlaamse Beweging* uit 1998. Van Velthoven is daarin uitstekend thuis en schetst er een indrukwekkend beeld van. Hij besteedt veel aandacht aan de reacties die werden opgeroepen door de beeldvorming die Lode Wils geconstrueerd heeft. *“Om de discussie in te perken, is het nuttig te zien waarover Wils en ik het eens kunnen zijn.”* Dat valt nogal mee, de aanslepende discussies hebben blijkbaar tot een niet onbelangrijke toenadering geleid. Dan somt Van Velthoven drie blijvende punten van debat tussen ons beiden op, waarvan de twee eerste toch ook weer met een grote mate van consensus afsluiten.

Zo schiet er dan slechts één punt over, waarop we recht tegenover elkaar staan. Namelijk mijn

stelling dat de katholieke regeringen vóór de Eerste Wereldoorlog geen wetten wilden uitvaardigen op taalgebied (en op vele andere gebieden) waar niet tenminste een fractie van de oppositie mee instemde. – Regeren met wederzijdse toestemming, noemt de socioloog Luc Huyse dat, erbij voegend dat het een traditie is geworden na 1960 (*De Standaard*, 4 november 2007). Die traditie stamt mijns inziens uit de 19de eeuw. – Ik geef drie voorbeelden inzake de taalwetgeving. Toen in 1900 en de eerstvolgende jaren zelfs Julius De Vigne en Jan Van Rijswijck, die de Gentse en de Antwerpse liberale Vlaamsgezinden vertegenwoordigden in de Kamer, zich samen met Paul Fredericq die het weekblad *Het Volksbelang* uitgaf, verzetten tegen een vervanging van Franstalige colleges aan de Gentse universiteit door Nederlandstalige, maakte dat voorstel geen kans. Pas wanneer Louis Franck, die in 1906 in de Kamer trad, er de leiding van de liberale Vlaamsgezinden verwierf, werd het bespreekbaar. Aangezien heel de linkerzijde, met inbegrip van Franck, zich verzette tegen een afschaffing van de Waalse afdelingen in het officieel middelbaar onderwijs in Vlaanderen, kon zulks niet gebeuren; de wet van 1910 onderwierp dan alleen het vrij onderwijs aan de taalwet en breidde intengendeel de Waalse afdelingen nog uit, op liberale eis. Aangezien zelfs Franck en Jan Persoons zich in 1913 keerden tegen Vlaamse legereenheden, maakten die geen kans; want Leo Augusteys gold op zijn eentje niet als een fractie. De liberale en socialistische Vlaamsgezinden bepaalden dus de limiet tot waar de katholieke regering eventueel kon geduwd worden door haar flamingantische achterban. – Ik meende dat ik, in antwoord op vroegere kritieken, die stelling heel stevig gefundeerd had in twee recente, uitvoerige studies.¹

Van Velthoven formuleert het daarentegen zo: *“Vlaamse liberalen en socialisten zouden ervoor verantwoordelijk zijn dat qua taalwet-*

geving niet meer kon worden bereikt. Lode Wils heeft dat nooit hard kunnen maken, ook niet in recente publicaties (1999; 2000, p. 13), terwijl ook in dit geval tegensprekelijke argumenten werden genegeerd. Het zoeken naar externe zondebokken, telkens als contrastbeeld, heeft Wils wat blind gemaakt voor de interne machtsbegrenzing van het katholiek flamingantisme. Het verbloemt dat de weerstand vanuit de conservatieve katholieke regering zelf kwam.” – Ik wanhoop niet dat we ook op dit punt nog kunnen toenaderen.

Een tweede bijdrage in deze bundel die onze bijzondere aandacht verdient, is die over het Centrum voor Interdisciplinair Onderzoek naar de Brusselse Taaltoestanden, dat in 1977 door Els Witte werd gesticht. Het is onder haar leiding en stuwing uitgegroeid tot een bijzonder vruchtbare en prestigieuze instelling, en verruimd tot een ‘interuniversitair onderzoeksconsortium’: het Brussels Informatie-, Documentatie- en Onderzoekscentrum. Het bestrijkt nu de hele grootstedelijke en hoofdstedelijke problematiek in deze multiculturele tijd, maar blijft daarbinnen bijzondere aandacht besteden aan de Vlaamse positie, en daarbij onmisbaar studiewerk leveren. Vermelden we nog ten slotte dat, in de uitvoerige bijdrage van Machteld De Metsenaere over feminisme en vrouwenbeweging, er enkele werken in verband met de Vlaamse beweging worden gesignaleerd (pp. 190-193).

[Lode Wils]

1. L. Wils, Beproefde samenwerking. Katholieken en vrijzinnigen in de Vlaamse beweging, 1860-1914, in: *Wetenschappelijke tijdingen*, jg. 58, 1999, nr. 3, pp. 155-189; L. Wils, *Frans Van Cauwelaert en de barst in België, 1910-1919*, Antwerpen, 2000.